

Kókai-Kunné Szabó Ágnes Katalin

**A NÖVÉNYFAJTA-OLTALOM ÉS A NÖVÉNYFAJTÁK NEMESÍTÉSÉHEZ,
TERMESZTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ AKTUÁLIS JOGI KÉRDÉSEK**

PhD értekezés tézisei

MISKOLC

2013

I. A kutatási feladat összefoglalása, a kutatás célkitűzései

A PhD értekezés a növényfajták iparjogvédelmi oltalmát szabályozó, illetve azt érintő nemzetközi egyezmények, a vonatkozó hazai és uniós szabályozás, valamint a közösségi növényfajta-oltalomról szóló uniós rendelet kronológiai bemutatásával ad áttekintést a növényfajta-oltalom szabályozásának alakulásáról, továbbá a növényfajták nemesítéséhez, termesztéséhez kapcsolódó aktuális jogi kérdésekről. A kutatás fő területe a szellemi tulajdonvédelmi kérdések összefüggéseinek feltárására irányul.

A növénynemesítés kiindulópontja a genetikai anyagok használata és a nemesítés célja pedig a gazdasági és fogyasztói igényeknek, valamint a termesztés körülményeinek megfelelő új növényfajta előállítása. A XX. század végét és a XXI. század elejét az élettudományok területén olyan mértékű tudományos-technikai fejlődés jellemzi, amely politikai és társadalmi ellenállást vált ki. Ez indokolja a növényfajta-oltalomhoz kapcsolódó jogi kérdéseknek a növényfajta nemesítéstől a szaporítóanyag forgalmazásáig terjedő átfogó elemzését.

A PhD értekezés a növényfajta-oltalom feltételrendszerét és tartalmát kialakító, az 1961-ben Párizsban aláírt, a növényfajták oltalmára létesült nemzetközi egyezményből (International Union for the Protection of New Varieties of Plants) (a továbbiakban: UPOV Egyezmény) kiindulva elemzi a növényfajta-oltalom szabályozását. Az UPOV Egyezmény 1968-ban, az Európai Szabadalmi Egyezményt megelőzve lépett hatályba és megalapozta a növényfajta-oltalmi rendszert. Magyarország 1983 óta tagja az UPOV Egyezmény 1978. évi szövegének és 2003. január 1-jétől kezdődően tagja az 1991-ben módosított UPOV Egyezménynek.

A *növényfajta-oltalom* a növénynemesítés eredményeként létrehozott új növényfajták biológiai sajátosságaihoz igazodó sui generis iparjogvédelmi oltalma. A *növényfajta-oltalom tárgya* a megkülönböztethető, egynemű és állandó *növényfajta*. A növényfajta elsődlegesen körülhatárolható, genetikai tartalmat hordozó élő anyag, amely csak tudatos nemesítői tevékenységgel állítható elő és tartható fenn. A növényfajta és annak szaporítóanyaga élő anyag, amelyre tekintettel kell lenni, mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás során. A növényfajta-oltalom és a szabadalom

feltételeinek és az oltalom tartalmának összehasonlítását a következő táblázat¹ szemlélteti:

<i>Az oltalom</i>		
	<i>Szabadalom:</i>	<i>Növényfajta-oltalom</i>
<i>Tárgya</i>	Ipari találmány	Növényfajta
<i>Feltétele</i>	Újdonság Feltalálói tevékenység Iparilag alkalmazhatóság	Új Megkülönböztethető (distinctness) Egynemű (uniformity) Állandó (stability) Fajtanév
<i>Tartalma</i>	Az igénypontok szerint	Rendelkezési jog a szaporítóanyaggal, illetve az abból előállított terméssel és termékkel – kivétel: nemesítői kedvezmény, mezőgazdasági mentesség
<i>Ideje</i>	A bejelentéstől számított 20 év	A megadástól számított 30 év (szőlő, fa) és 25 év (egyéb növény esetében) ²

A fajtakísérletek keretében kell vizsgálni a növényfajta-oltalom iránt bejelentett növényfajta valamennyi tulajdonságát, amelyek a megkülönböztethetőség, az egyneműség és az állandóság (a továbbiakban együtt: DUS követelmények) megítéléséhez szükségesek. A megkülönböztethetőség a már közismert más fajtától határolja el az új fajtát. Az egyneműség az új fajta egyedeinek „térbeli azonosságát”, vagyis az adott szaporítási táblán a fajta egyedeinek egyöntetűségét jelenti, míg az állandóság a fajtajellemzők időbeli, a szaporítási ciklusokat követően megmaradó azonosságát jelenti.

A növényfajta esetében az újdonság kereskedelmi újdonságot jelent, azaz a növényfajtát meghatározott időn belül (a bejelentést megelőző egy éven, illetve külföldön 4 éven, szőlő, fa esetében 6 éven belül) nem hozták forgalomba.

¹A táblázat saját összeállítás

² Az oltalom időtartama a korábbi szabályozás szerint 18, illetve 15 év volt.

A növényfajta-oltalom sajátossága a nemesítői kedvezmény jogintézménye, amely lehetővé teszi, hogy egy növényfajta-oltalom alatt álló növényfajtát az oltalom jogosultjának engedélye nélkül egyszer kiindulási fajtaként fel lehet használni új növényfajta előállításához. Ebben az elveben a genetikai anyagokhoz való szabad hozzáférés követelménye is kifejeződik.

A mezőgazdasági mentesség a növényfajta-oltalom alatt álló növényfajta termésének saját célra, vetőmagként való felhasználását jelenti.

Magyarországon az UPOV Egyezményben meghatározott feltételek szerint a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1969. évi II. törvény, majd az azthatályon kívül helyező 1995. évi XXXIII. törvény szerint szabadalomban részesülhettek a növényfajták. A sui generis növényfajta-oltalmi rendszert az 1995. évi XXXIII. törvényt módosító 2002. évi XXXIX. törvény 2003. január 1-jei hatállyal vezette be.

Az egységes közösségi növényfajta-oltalmat az UPOV Egyezmény 1991. évi módosítása alapján a 2100/94/EK tanácsi rendelet hozta létre. A 2100/94/EK tanácsi rendelet a közösségi növényfajta-oltalom feltételeit és tartalmát az UPOV Egyezmény 1991. módosítása szerint tartalmazza.

A növényfajta-oltalom feltételeiről és tartalmáról az UPOV Egyezmény 1991. évi szövege alapján a hatályos hazai szabályozás és a 2100/94/EK tanácsi rendelet azonosan rendelkezik.

A PhD értekezés külön fejezetben tartalmazza a növényfajták állami elismeréséhez kapcsolódó oltalmi tartalmú jogokra vonatkozó hazai szabályozás elemzését. A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény hatálybalépéséig az új növényfajták természetességéhez szükséges állami elismeréshez olyan oltalmi tartalmú jogok kapcsolódtak, amelyek alapján a magyar nemesítők növényfajta-oltalomnak tekintették az állami elismerésre vonatkozó rendelkezéseket. Ezt a hipotézist a kutatás keretében végzett kérdőíves felmérésre érkezett válaszok is alátámasztották.

Az 1998. július 6-án hatályba lépett, a biotechnológiai találmányok oltalmáról szóló 98/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv a növényfajta-oltalomra, illetve a növényi szabadalmakra rendkívüli hatást gyakorolt. A géntechnológia és a

mikrobiológia területén bekövetkezett fejlődés eredményezte a biotechnológiai találmányok jogi oltalmának közösségi szinten harmonizált szabályozását. A biotechnológiai találmányok esetében nagyon lényeges kérdés a növényfajta-oltalom és a szabadalom közötti kapcsolat és a két iparjogvédelmi oltalmi forma elhatárolása.

A PhD értekezés átfogóan vizsgálja és értékeli az egyes nemzetközi megállapodások növényfajta-oltalomra vonatkozó, illetve azt érintő szabályainak összefüggéseit. A növényfajta-oltalom szempontjából a nemzetközi egyezményeket két nagy csoportra lehet osztani. Az első csoportba tartoznak a szellemi tulajdonvédelmi kérdéseket szabályozó egyezmények, a második csoportba pedig a genetikai anyagok megőrzését, az ahhoz való hozzáférést és a biológiai sokféleség megőrzését szabályozó nemzetközi egyezmények, amelyek rendelkeznek szellemi tulajdonvédelmi kérdésekről is.

A szellemi tulajdonvédelmi kérdéseket szabályozó nemzetközi egyezmények: az Európai Szabadalmak Engedélyezéséről szóló, 1973. október 5-én Münchenben aláírt Egyezmény (a továbbiakban: Európai Szabadalmi Egyezmény) 1977. október 5-én lépett hatályba. Az Európai Szabadalmi Egyezmény 53. cikkének b) pontja kizárja a szabadalmi oltalmazhatóság köréből a növényfajtákat és a lényegében biológiai eljárásokat, de növénycsoportra és növényre irányuló igények szabadalmaztathatóságát lehetővé teszi.

A 1998. évi IX. törvénnyel kihirdetett, az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény keretében kialakított Kereskedelmi Világszervezet (WTO) létrehozó Marrakesh-i Egyezmény 1/C mellékletében foglalt, *a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló Megállapodás* (a továbbiakban: TRIPS Megállapodás) alapvető hatást gyakorolt az UPOV Egyezményre is és hozzájárult az UPOV tagállamok számának emelkedéséhez. Az USA ugyanis a fejlődő államokkal kötött szabadkereskedelmi megállapodásaiban, részletesen szabályozza a szellemi tulajdonjogokat és meghatározza, hogy a szerződő államoknak csatlakozniuk kell a szellemi tulajdonvédelmi egyezményekhez. Az USA-nak jelenleg 19 állammal van szabadkereskedelmi megállapodása.

A genetikai anyagok megőrzését, az ahhoz való hozzáférést és a biológiai sokféleség megőrzését szabályozó nemzetközi egyezmények:

Az 1992. június 5-én aláírt Biológiai Sokféleség Egyezmény, az ahhoz kapcsolódó Cartagena Jegyzőkönyv és a Nagoja - Kuala Lumpur-i, valamint Nagojai jegyzőkönyv, továbbá a mezőgazdasági és élelmiszeripari genetikai erőforrásokról szóló Nemzetközi Egyezmény több kérdésben kapcsolódik a növényfajta-oltalomhoz.

A dolgozat egyes fejezetei bemutatják és elemzik az UPOV Egyezmény 1961 évi aláírása óta eltelt több, mint 50 évben bekövetkezett biológiai, biotechnológiai, genetikai fejlődés eredményeként jelentkező jogalkalmazási kérdéseket és azok összefüggéseit.

A kutatás azon a hipotézisen alapul, hogy a növényfajta-oltalom, mint sui generis iparjogvédelmi oltalmi forma kialakulása, jogi szabályozása, valamint a növények szabadalmi oltalmának kérdésköre elválaszthatatlan a nemesítési technikák, a biológia, a biotechnológia, a genetika fejlődésétől. Az új nemesítési eljárások ugyanis olyan új távlatokat nyitottak a növénynemesítésben, amelyek a szabadalmi jog és a növényfajta-oltalom területén is új kérdéseket vetnek fel és új szabályozást igényelnek.

A kutatási téma aktualitását alátámasztják azok a tudományos konzultációk, viták, új nemzetközi megállapodások, európai bírósági ítéletek, az Európai Szabadalmi Hivatalnak a növényi szabadalmakra vonatkozó új döntései, valamint az új uniós jogszabályok és tervezetek, amelyekre meghatározó hatással van az élettudományok területén bekövetkezett technikai fejlődés, a multinacionális cégek szabadalmaztatási gyakorlata és az azzal kapcsolatos politikai, társadalmi ellenállás.

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között folyamatban lévő uniós kereskedelmi és befektetési tárgyalások érzékeny pontja a szellemi tulajdonjogok kérdése és a mezőgazdasági ágazatban a géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozó eltérő, az elővigyázatosság elvét követő európai és a megengedő amerikai felfogás.

A doktori kutatási téma időszerűségét a következő uniós rendeletek és jogszabály tervezetek igazolják:

- Az egységes szabadalmi oltalom létrehozásának területén megvalósítandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló 1257/2012/EU európai parlamenti

és tanácsi rendeletet, valamint az egységes szabadalmi oltalom létrehozásának területén megvalósítandó megerősített együttműködésnek az alkalmazandó fordítási szabályok tekintetében történő végrehajtásáról szóló 1260/2012/EU rendeletet 2012. december 17-i elfogadása. Az egységes hatályú szabadalom tervezetével kapcsolatban az Európai Vetőmagszövetség erős és végül eredményes lobbizást fejtett ki a nemesítői kiváltság érvényesíthetősége érdekében. E rendeletekhez kapcsolódik az Egységes Szabadalmi Bíróság létrehozásáról szóló, 2013. február 19-én aláírt megállapodás,

- Az új fajták létrehozására irányuló nemesítői tevékenység elválaszthatatlan a genetikai erőforrások használatától. A Biológiai Sokféleség Egyezményhez kapcsoló Nagojai jegyzőkönyv végrehajtása érdekében folyamatban van a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférésről, valamint a méltányos és arányos haszonmegosztásról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet európai parlamenti tárgyalása.

- A növényi szaporítóanyagok előállításáról és forgalmazásáról, valamint a korábbi irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet tervezete, amelyet a Bizottság 2013. május 6-án fogadott el. A tervezet része egy öt tervezetből álló jogszabálycsomagnak. A készülő uniós rendelet kiterjeszti a Közösségi Növényfajta-hivatal hatáskörét az új fajták Közösségi Fajtajegyzékbe való vételéhez szükséges DUS vizsgálatokra is.

A kutatáscélkitűzéseia szellemitulajdonterületén a

következőkérdésekreirányultak:

a) az UPOV Egyezmény alapján a növényfajta-oltalom hazai szabályozása és a közösségi növényfajta-oltalom történeti fejlődésének elemzése, összehasonlítása,

b) a növényfajta-oltalommal kapcsolatos nemzetközi egyezmények összefüggéseinek bemutatása és a genetikai erőforrásokkal kapcsolatos kérdések elemzése,

c) a növényfajta-oltalom és a biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalma közötti kapcsolat elemzése és elhatárolása, amely a biotechnológia fejlődésből adódó kérdésekre figyelemmel elválaszthatatlan a növény-nemesítés és a nemesítési technikák

fejlődésének áttekintésétől. A növények szabadalmi oltalma váltotta ki napjainkra a szabadalmi oltalommal kapcsolatos új kérdéseket és a szabadalom ellenes mozgalmak kialakulását. Ezért a kutatás az egyes növények, illetve növénycsoport szabadalmi oltalmával kapcsolatban a következő kérdéseket vizsgálta:

ca) az egy adott génnel rendelkező szabadalmi oltalomban részesített növénycsoportba tartozó növényfajták vetőmagja milyen formában kerül forgalomba? A minősített vetőmag esetében ugyanis alapvető követelmény a fajta megjelölése, a fajtanév és a DUS követelményeknek való megfelelés,

cb) lehetséges-e, hogy a bejelentő - az amerikai szabályozás és az Európai Szabadalmi Hivatal elbírálási gyakorlatának lehetőségeit kihasználva - a növényfajta-oltalmat „megkerüli” olyan esetekben, amikor az adott biotechnológiai nemesítési eljárással előállított, meghatározott tulajdonságot tartalmazó „növénycsoport” nem kaphatna növényfajta-oltalmat, valamint az igénypontok megfogalmazásával egy bejelentéssel egyszerre több növényfajtára is szabadalmi oltalmat szerez,

cc) cél lehet-e a nemesítői kedvezmény megakadályozása és a genetikai anyagok monopolizálása,

cd) lehetséges-e hogy sok, genetikailag módosított fajta nem rendelkezik fenotípusosmegkülönböztetőképességgel (esetleg egy-egy növényfajta nem felel meg a növényfajta-oltalom feltételeként előírt újdonság követelményének sem), tehát nem részesülhetne növényfajta-oltalomban, ugyanakkor a biotechnológiai módszerek lehetővé teszik a szabadalmi oltalmat,

ce) a bejelentő számára előnyös lehet az is, hogy a szabadalmi oltalom iránti bejelentésbe fogalalt növénycsoport esetében nem kell fajtakitermesztést és fajtaösszehasonlítókísértleti vizsgálatokat végezni,

cf) a bejelentő számára előny az is, hogy a szabadalmi oltalom iránti bejelentés előnyösebb, mivel a Szabadalmi Együttműködési Szerződés keretében több országot tud megjelölni,

d) a biotechnológiai fejlődéssel összefüggő jogi kérdések elemzése.

A kutatás célkitűzései az állami elismerés és a vetőmagforgalmazás területén a következő kérdésekre irányultak:

- a) a géntechnológiai tevékenység közösségi és hazai szabályozása,
- b) az állami elismerés, vetőmagforgalmazás, hazai szabályainak átfogó elemzése, különös figyelemmel az oltalmi tartalmú rendelkezésekre,
- c) a kutatás választ keres arra a kérdésre is, hogy a hazai szakmai gyakorlat az állami elismeréshez kapcsolódó díjazási és elismerési rendszert miért kezelte növényfajta-oltalomként.

II. A kutatás forrásai, módszerei

A PhD értekezés a növényfajta-oltalom nemzetközi, hazai és uniós szabályozásának alakulását, a kapcsolódó nemzetközi szerződéseket és a tudományos fejlődés következtében felmerülő új kérdéseket kronológikus módszerrel megközelítve lépcsőzetesen építi fel. A szabályozás alakulásának és összefüggéseinek elemzése rámutat a biológiai tudományok, illetve az élettudományok gyors fejlődése által kiváltott jogi szabályozás iránti igényre, valamint a vonatkozó nemzetközi, hazai és uniós szabályok megváltoztatása iránti igényre.

A kutatás során jogösszehasonlító módszerekkel rendszerezetten vizsgáltam a hazai és az uniós jogszabályokat, valamint a nemzetközi egyezményeket. A PhD értekezés a kutatási téma valamennyi jogterületén

a) kronologikusan bemutatja az aktuális változásokat, új kérdéseket és az új uniós rendeleteket, illetve tervezeteket,

b) feltárja a kapcsolódó hazai és nemzetközi szakirodalmat,

c) elemzi a kapcsolódó jogeseteket,

d) elemzi és értékeli a saját gyakorlati tapasztalatokat, továbbá

e) értékeli a hazai jogalkalmazási gyakorlatot elemző kutatást, amely írásban elküldött kérdőív és személyes konzultációk, interjúk alapján készült. A kutatás egyrészt a szellemi tulajdonvédelmi tudatosság, másrészt annak a hipotézisnek az igazolására irányult, amely szerint a hazai szakmai gyakorlat az állami elismeréshez kapcsolódó díjazási és elismerési rendszert növényfajta-oltalomként kezelte. A kutatás öt témakörben (I. Növényfajta-oltalom, II. Állami elismerés, III. Saját felhasználású vetőmag, IV. Növényfajta-oltalomból eredő jogok bitorlása, V. Nemesítő elismerése,

fajtahasználati díj-licenc díj) 24 kérdést tartalmazott. A kérdőívet elektronikus levélben az MTA Növénynevelési Bizottságának és a Magyar Növénynevelők Egyesületének tagjai kapták meg. Az 50 kiküldött kérdőívre 30 válasz érkezett. A válaszokkal kapcsolatban több nevelővel személyesen és telefonon is beszéltem.

III. A kutatás eredményei, javaslatok

A kutatás eredménye alátámasztotta a feltett kérdések aktualitását. A növényfajta-oltalommal és a biotechnológiai találmányokkal kapcsolatos jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a növénynevelés jogi kérdései szorosan összefüggnek az élettudományok fejlődésével. A kutatás eredményei és megállapításai alapján a következő jogalkotási és jogalkalmazási javaslatokat teszem:

1) A kutatás igazolta azt a hipotézis, amely szerint a növényfajta-oltalom, valamint a növényekre kiterjedő biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalmának szabályozása, elválaszthatatlan a nevelési technikák és az élettudományok fejlődésétől. A szabadalom és a növényfajta-oltalom elhatárolása, illetve a növénycsoportokra vonatkozó szabadalmi igénypontok széles tartalmának lehetősége és stratégiai használata egy teljesen átláthatatlan szabadalom területhez vezet, amely nem szolgálja a mezőgazdasági termelés érdekeit. Az „élet tudományok” területén adott szabadalmak a XXI. század elején új kérdéseket vetnek fel a mind a szabadalmi oltalom, mind a növényfajta-oltalom területén.

a) A jövőben célszerű módosítani a növényekre kiterjedő biotechnológiai találmányokra vonatkozó szabályozást és a bejelentés érdemi vizsgálatát, hogy széles terjedelmű igénypontokat ne lehessen érvényesíteni.

A biotechnológiai találmányok iránti bejelentések esetében az érdemi vizsgálatot végző szabadalmi hivataloknak az elbírálás során körültekintően kell vizsgálniuk a „növény”, illetve a „növénycsoport” fogalmát, valamint a „növények előállítására szolgáló lényegében biológiai eljárás” fogalmát, továbbá a „neveléstől az asztalig” terjedő igénypontokat. A biotechnológiai találmányok esetében a bejelentett „növénycsoport” gyakran az azonos növényfajhoz tartozó többféle „növényt” tartalmaz, amelyek szaporítóanyaga „növényfajként” kerül forgalomba. A

biotechnológiai találmányok tágan megfogalmazott igénypontjai kiterjednek a nemesítési eljárásra, a szaporítóanyagra a vetőmagtól egészen a növényi részekig, a növény termésére és az abból előállított termékekre is. Így a szabadalmasnak felmérhetetlen előnye van a növényfajta-oltalom jogosultjával szemben.

b) A XXI. század első évtizedére nyilvánvalóvá vált, hogy a szabadalom és a növényfajta-oltalom elhatárolását szolgáló, az 1960-as évek elején kialakított nemzetközi szabályok alkalmazhatóságát az új nemesítési technikák megkérdőjelezték. A XX. század utolsó évtizedének kezdetéig a mikrobiológiai eljárások alkalmazása során egyértelmű volt az ipari tevékenység és a „lényegében biológiai eljárás” elhatárolása. Az *in vitro* nemesítés elterjedésével, a gének felfedezésével, a DNS szekvenálásának lehetővé válásával, a szintetikus biológia kialakulásával a növénynemesítés és az állattenyésztés területén kérdésessé vált, hogy egy biológiai folyamatba történő emberi beavatkozás eredményeképpen a folyamat a szabadalmazhatóság szempontjából „iparivá” válik-e?

c) A növényekre (növénycsoportra) kiterjedő szabadalmi oltalom nem korlátozhatja a genetikai anyagokhoz való szabad hozzáférést.

2) Az egységes hatályú európai szabadalmi rendszerben, a 2013. február 19-én aláírt az egységes szabadalmi bíróságról szóló megállapodás XXVII. cikkének c) pontjában foglalt nemesítői kedvezményre figyelemmel javaslom a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvénynek a szabadalmak korlátozására vonatkozó rendelkezéseit is kiegészíteni a nemesítői kedvezménnyel.

Célszerű, hogy a magyar szabadalmi törvény a német szabadalmi törvényhez hasonlóan rendelkezzen a növényi tárgyú biotechnológiai találmányok esetében a nemesítői kedvezményről. Ez a javaslat összhangban van a magyar növénynemesítőknek az egységes hatályú európai szabadalomra vonatkozó álláspontjával is.

3) A növényfajta-oltalom esetében csak a közösségi növényfajta-oltalom teszi lehetővé, hogy egy bejelentéssel több államban lehessen oltalmat szerezni. Célszerűnek tűnhet, hogy a növényfajta-oltalom esetében is a bejelentés, az érdemi vizsgálat és az elbírálás területén kialakuljon egy az Európai Szabadalmi

Egyezményhez és a Szabadalmi Együtműködési Szerződéshez hasonló nemzetközi rendszer.

4) A kutatás igazolta azt a hipotézist is, amely szerint az új növényfajták állami elismerésének hazai rendszerét a kapcsolódó oltalmi tartalmú rendelkezések miatt a növénynevelők növényfajta-oltalomnak tekintették az Európai Unióhoz való csatlakozásig. Az állami elismerés ugyan iparjogvédelmi szempontból nem volt oltalom, de az oltalomhoz hasonló jogokat keletkeztetett.

5) Napjainkban a civil mozgalmak tiltakoznak a növényfajta-oltalom, a fajta-elismerési rendszer és a szaporítóanyag minősítési rendszer ellen. A tiltakozásokat a multinacionális cégeknek a növényekre kiterjedő szabadalmaztatási gyakorlata váltja ki. A XX. század végére ugyanis a multinacionális gyógyszeripari és növényvédőszeripari cégek meghatározóvá váltak a vetőmag-előállításban a korábbi, hagyományos nevelői cégekkel szemben. Ez a gazdasági változás és az élettudományok robbanásszerű fejlődése a növényneveléssel kapcsolatos iparjogvédelmi gyakorlatot is megváltoztatta.

A mezőgazdasági termelés biztonsága érdekében továbbra is szükség van a fajta-elismerési rendszerre, valamint a szaporítóanyag minősítési rendszerre. Ezért a civil szervezetek részéről nem indokolt alapvetően megkérdőjelezni sem az iparjogvédelmi oltalom, sem a fajtaelismerés, sem a szaporítóanyag minősítés szükségességét. Ugyanakkor a másik oldalon a mezőgazdasági termelés szempontjából szükséges a biológiai sajátosságokat figyelembe vevő iparjogvédelmi oltalmi rendszer.

6) A hazai szakmai fórumoknak tervszerűen foglalkozniuk kell a növényekre kiterjedő biotechnológiai szabadalmak hazai hatásaival, az egységes hatályú európai szabadalom szabályozásával és a hazai szabadalmi szabályok elemzésével, illetve az indokolt módosítások kezdeményezésével.

7) A hazai növénynevelés, hagyományos tudás, illetve a hazai termékek védelme érdekében elő kell segíteni, hogy a nevelők több bejelentést tegyenek nemzeti, illetve közösségi növényfajta-oltalom iránt, továbbá közösségi eredetmegjelölés (földrajzi jelzés) vagy védjegyoltalom iránt. A Vidékfejlesztési Minisztérium jogelődje által összeállított „Hagyományok – Ízek – Régiók”

Gyűjtemény több olyan tájfajta tartalmaz, amely esetében célszerű vizsgálni a védjegy vagy földrajzi árujelző oltalom iránti bejelentés lehetőségét.

8) A növényi szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet tervezetében megjelölt számos végrehajtási és felhatalmazási uniós rendelet megfelelő előkészítése érdekében – valamennyi érintett szakmaközi szervezet bevonásával – koordináltan kell kialakítani és következetesen kell képviselni a hazai tárgyalási álláspontot.

Kézirat lezárva: 2013. július 1.